

Ukrepi za ohranitev zaposlitve delovnih invalidov (primeri dobre prakse)

Mira Zaviršek

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

MPIS

Maribor, 8.11.2012

Statistični podatki - zavarovanci

V obdobju od 1-8/2012 je bilo v RS povprečno

VRSTA	Število	Delež
Zaposleni pri pravnih osebah	665.621	77,4%
Zaposleni pri zasebnikih	54.894	6,4%
Zasebniki	60.966	7,1%
Kmetje	6.882	0,8%
Prostovoljni zavarovanci	22.865	2,7%
Brezposelni	30.979	3,6%
Starši	16.773	2,0%
Ostale kategorije	820	0,1%
Skupaj (obdobje)	861.816	100,00%

Statistični podatki - invalidi

- 8/2012 30648 delovno aktivnih invalidov (3.8% vseh delovno aktivnih oseb)
- Konec I. 2011 v 144 invalidskih podjetjih zaposlenih 5752 invalidov
- število invalidov med delovno aktivnimi narašča s starostjo (v starosti nad 50 let je vsak 11 invalid)
- cca 20% invalidov opravlja preprosta dela brez zahtevane strokovne izobrazbe

Statistični podatki – brezposelni invalidi

- Na dan 31.8.2012 na ZRSZ registriranih:
- 17.120 vseh invalidov
- 14.043 delovnih invalidov
- 1.650 invalidov po ZZRZI
- 797 kategoriziranih mladostnikov
- 630 ostalih invalidov

Statistični podatki – brezposelni invalidi

Starostna struktura na dan 31.8.2012:

- do 25 let (1,74%)
- od 26 – 39 let (14,5%)
- Od 40 – 49 let (25,7%)
- Od 50 let in več (58%)

Podporno okolje za zaposlovanje invalidov

Ključnega pomena – ustvarjati pogoje za
podporo:

INVALIDU
DELODAJALCU
DELOVNEMU OKOLJU

MPIS

Maribor, 8.11.2012

Podporno okolje za zaposlovanje invalidov

- Veliko število deležnikov, institucij in storitev, ki se prepletajo (MDDSZ, ZRSZ, ZPIZ, Sklad za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov, ZZZ, združenje izvajalcev ZR, izobraževalne ustanove, centri za socialno delo, bolnišnice, delodajalci.....)
- Nepovezanost deležnikov in ukrepov

Podporno zaposlovanje v luči zakonodaje ZPIZ

- pravice iz invalidskega zavarovanja so neodtujljive osebne pravice, ki jih ni moč prenesti na drugo osebo
- zaposlenim zavarovancem zagotavlja uresničevanje pravic delodajalec, ostalim zavarovancem pa Zavod za zaposlovanje

Pravice iz invalidskega zavarovanja

III. kategorija invalidnosti

Pravica do premestitve

Pravica do nadomestila za invalidnost
ob premestitvi ali v času nezaposlenosti

pravica do dela s krajšim
delovnim časom

pravica do delne invalidske
pokojnine

Možnost delodajalca:

uveljavljanje sofinanciranja prilagoditve delovnega mesta in ali programov
usposabljanja za delovnega invalida

MPIS

Maribor, 8.11.2012

Pravice iz invalidskega zavarovanja

II. Kategorija invalidnosti

Pravica do poklicne rehabilitacije

Pravica do nadomestila za čas poklicne rehabilitacije, prevzem stroškov izvajanja programa poklicne rehabilitacije, prilagoditev delovnega mesta, potni stroški

Pravica do premestitve po končani poklicni rehabilitaciji

Pravica do denarnega nadomestila ob premestitvi ali v času nezaposlenosti

MPIS

Maribor, 8.11.2012

Številčni podatki ZPIZ- podana izvedenska mnenja invalidskih komisij

V letu 2011 v prvih in ponovnih postopkih podanih:

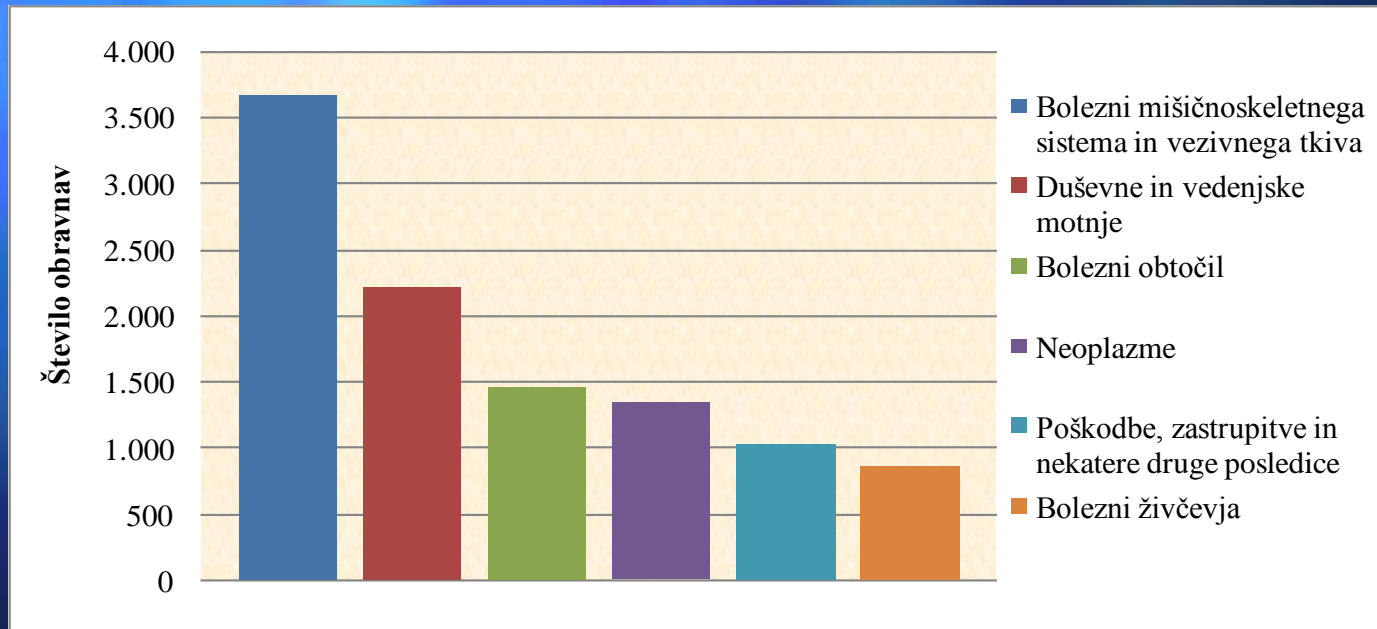
- 19790 mnenj za oceno delazmožnosti
- 1879 novih invalidov I. kategorije (upokojitev)
- 334 novih invalidov II. kategorije
- 4699 novih invalidov III. kategorije

Številčni podatki ZPIZ – vzroki za nastanek invalidnosti

- bolezen (v 90,8 odstotkih)
- poškodbe zunaj dela (v 5 odstotkih)
- poškodbe pri delu (v 2.8 odstotkih)
- poklicne bolezni (v 0,3 odstotkih)
- kombinirani vzrok invalidnosti (v 1,1 odstotku)

Številčni podatki ZPIZ- najpogostejša bolezenska stanja

- Najpogosteje obravnavana bolezenska stanja, pri katerih je bila podana ocena invalidnosti v letu 2011

MPIS

Maribor, 8.11.2012

Številčni podatki ZPIZ- ocena invalidnosti glede na vrsto obolenja

Vrsta obolenja /2011	upokožitev %	delo/polni DČ %	Delo /krajši čas %	Skupaj %
Bolezni mišično skeletnega sistema in vezivnega tkiva	5,6	68,0	26,4	100
Duševne in vedenjske motnje	38,6	28,9	32,5	100
Bolezni obtočil	35,6	41,0	23,4	100
Neoplazme	45,6	14,6	39,8	100
Poškodbe, zastrupitve in nekatere druge posledice	11,6	70,2	17,7	100
Bolezni živčevja	30,4	34,9	34,7	100

MPIS

Maribor, 8.11.2012

Podporno zaposlovanje v luči zakonodaje ZPIZ

Podpora zavarovancu in delodajalcu
omejena na:

- informacijsko podpora pred in v času uveljavljanja pravic
- finančne vzpodbude

DELODAJEC

```
graph TD; A[DELODAJEC] <--> B[Sodelovanje z ZPIZ v procesu uveljavljanja in izvajanja pravice do poklicne rehabilitacije v okviru postopka ocene invalidnosti zavarovanca]; A <--> C[Sodelovanje z ZPIZ pri zagotavljanju pravice do preместitve ali zaposlitve zavarovanca - delovnega invalida];
```

**Sodelovanje z ZPIZ
v procesu uveljavljanja
in izvajanja pravice
do poklicne rehabilitacije
v okviru postopka ocene
invalidnosti zavarovanca**

**Sodelovanje z ZPIZ
pri zagotavljanju
pravice do preместitve
ali zaposlitve
zavarovanca - delovnega
invalida**

MPIS

Maribor, 8.11.2012

Podpora delodajalcu pri iskanju ustreznega dela

- posvetovanje z izvajalcem medicine dela
- dopolnilno mnenje invalidske komisije ZPIZ o ustreznosti predlaganega dela
- vloga za sofinanciranje prilagoditve delovnega mesta in programov usposabljanja

MPIS

Maribor, 8.11.2012

Podpora delodajalcu pri iskanju ustreznega dela

Natančnejši pogoji za uveljavljanje
sofinanciranja prilagoditev DM in programov
usposabljanja določa:

SKLEP o kriterijih, merilih in postopku za
določanje višine sredstev za prilagoditev
prostorov in delovnih sredstev ter usposabljanja
za zaposlitev za delovne invalide (Ur. l. RS, št.
34/2006)

Finančne vzpodbude – prilagoditev DM

- prilagoditev delovnih prostorov in delovnih sredstev mora biti prilagojeno zahtevam delovnega invalida, za katerega uveljavljamo sredstva
- odpiranje novih delovnih mest ne sodi v prilagoditev

Finančne vzpodbude – prilagoditev DM- usposabljanje

Pogoji za vlogo delodajalca:

- obstoj pravne podlage (dokončna odločba o priznani pravici do premestitve ali pravica do dela na drugem delovnem mestu s krajšim delovnim časom delovnemu invalidu)
- utemeljen razlog (izvršitev pravnomočne odločbe, ohranitev zaposlitve)

Finančne vzpodbude – prilagoditev DM- usposabljanje

Vsebina vloge in obvezne priloge:

- pisna utemeljitev potrebe po prilagoditvi/usposabljanju
- opis prilagoditve z mnenjem strokovne institucije s področja medicine dela o ustreznosti in načinu prilagoditve (plačnik mnenja je delodajalec) oz. program usposabljanja
- skupna višina predvidene prilagoditve (predračuni in navedba izvajalca) oz. stroškovnik usposabljanja
- višina predlaganega deleža zavoda in obrazložitve predlagane višine

Finančne vzpodbude – prilagoditev DM- usposabljanje

- Mnenje o potrebi prilagoditve /usposabljanja poda invalidska komisija ZPIZ
- Obseg in višina sredstev se opredeli v posebni pogodbi
- Dolžnost poročanja

Finančne vzpodbude – prilagoditev DM- usposabljanje

Dva limita pri določanju višine prevzetih sredstev:

- največ 50% skupne višine sredstev za prilagoditev , ki pa ne sme presegati 10 kratnega zneska 60% povprečne plače (POPL)
- največ 75% skupne višine prilagoditve oz. do 15-kratnega zneska POPL pri invalidih z 80% telesno okvaro ali z izgubo vida najmanj 80%
- možnost prevzema celotnega zneska prilagoditve če le ta ne presega 5-kratnega zneska (POPL)
- Usposabljanje (mesečna višina največ 30% POPL)

Podpora delodajalcu pri zagotavljanju ustreznega dela – številčni podatki

Sklenjene pogodbe za sofinanciranje prilagoditve
delovnega mesta in programov usposabljanja po letih

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Prilagoditev DM	23	18	48	20	21	16
Program usposabljanja	65	71	121	102	76	67

Podpora delodajalcu pri zagotavljanju ustreznega dela – številčni podatki

V obdobju od leta 2007 dalje je uveljavljalo sofinanciranje:

- prilagoditve DM 73 delodajalcev (51 za posamezni primer, 22 za več zavarovancev)
- programov usposabljanja 142 delodajalcev (92 za posamezni primer , 50 za več zavarovancev).

Primer dobre prakse- prilagoditev DM

Zavarovanka X:

- Starost 40 let
- Dipl. socialna delavka
- Invalidnost II. kat. od l. 1997dalje
(pravica do dela s polovičnim delovnim časom)
- Dg.: slepota

Primer dobre prakse- prilagoditev DM

- V letu 1998 delodajalec uveljavil sofinanciranje elektronske lupe in večjega zaslona
- V letu 2010 ponovna vloga zaradi spremembe DM(svetovalec za invalidsko področje) in neuporabnosti starega pripomočka
- Ponovno sofinanciranje elektronskega pripomočka in računalnika z ustrezno programsko opremo

Primer dobre prakse- prilagoditev DM

- Zavarovance A.J.
- Star 53 let
- Poklic: strojni tehnik
- Zaposlen na DM: kontrolor I
- Invalid III. kategorije
- Dg.: poškodba desne roke, težave s hrbtenico in kolki

Primer dobre prakse- prilagoditev DM

- Zmožen za fizično lažje delo brez dvigovanja bremen nad 10 kg, brez prisilne drže v L/S delu hrbtenice, pretežno sede, brez daljše hoje in stoje, brez ponavljajočih gibov in finih prijemov desnice v polnem delovnem času.

Primer dobre prakse- prilagoditev DM

Delodajalec ohranja strokovni potencial zaposlenega- predlaga prilagoditev DM

- Omejitev dvigovanja: vgradnja dvižnega vitla nosilnosti 100 kg
- Dvigovanje izven merilnice: nabava dvižnega vozička
- Sedenje in fleksibilnost pri delu: vrtljiv stol
- Vrednost prilagoditve: 2524,80 EUR

Poklicna rehabilitacija - definicija

(80. Čl. ZPIZ-1)

Poklicna rehabilitacija je celosten proces, v katerem se zavarovanca strokovno, fizično in psihosocialno usposobi za drug poklic ali delo tako, da se lahko ustrezno razporedi oz. zaposli in ponovno vključi v delovno okolje oziroma se usposobi za opravljanje istega poklica ali dela, tako da se mu ustrezno prilagodi delovno mesto z ustreznimi tehničnimi pripomočki

MPIS

Maribor, 8.11.2012

Poklicna rehabilitacija - definicija

Usposobitev za opravljanje istega poklica
ali dela, tako, da se zavarovancu
prilagodi delovno mesto z ustreznimi
tehničnimi pripomočki se šteje za
POKLICNO REHABILITACIJO
(80. Čl. ZPIZ-1, 70. čl. ZPIZ-2)

Poklicna rehabilitacija- načini

- izobraževanje na ustreznih šolah in druge oblike izobraževanja
- praktično delo na ustreznem delovnem mestu pri delodajalcu oz. v drugih oblikah delovnega usposabljanja
- izobraževanje ob delu, s soglasjem zavarovanca

MPIS

Maribor, 8.11.2012

Poklicna rehabilitacija- zagotavljanje pravice

- zavarovancem, ki imajo sklenjeno delovno razmerje v RS, je dolžan zagotoviti PR delodajalec, pri katerem je bil zaposlen v času nastanka invalidnosti
- stroške poklicne rehabilitacije pokriva Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Poklicna rehabilitacija-podpora

- Pridobitev mnenja o ravni sposobnosti zavarovanca za PR na stroške zavoda
- Svetovanje strokovnega delavca zavarovancu in delodajalcu
- Prisotnost delodajalca na zasedanju senata IK
- Priprava rehabilitacijskega načrta

Poklicna rehabilitacija- podpora, finančne vzpodbude

- V času PR zavarovanec ne dela, prejema nadomestilo za čas PR
- Delodajalec v času PR, ki se izvaja izven dela, ne plačuje prispevkov za PIZ, zavarovancu izplača le regres za letni dopust

Poklicna rehabilitacija- podpora, finančne vzpodbude

- Zavod poravnava stroške izobraževanja, usposabljanja, potne stroške in stroške učnih pripomočkov
- če je za poklicno rehabilitacijo zavarovanca, pri katerem je nastala invalidnost, na ustreznem delovnem mestu potrebno, da se prilagodijo prostori in delovna sredstva, zavod prevzame stroške načrta in izvedbe prilagoditve

MPIS

Maribor, 8.11.2012

Doseganje namena poklicne rehabilitacije

– predstavitev izsledkov raziskave

Merila za ugotavljanje uspešnosti poklicne rehabilitacije

- Uspešen zaključek programa
- Pravilna izbira programa
- Ustrezna zaposlitev po končani PR

Doseganje namena poklicne rehabilitacije – predstavitev izsledkov raziskave

Raziskava opravljena na podlagi
anketnega vprašalnika

- posredovan 345 zavarovancem, ki so zaključili PR v letih 2008, 2009 in 2010
- Vrnjenih 188 vprašalnikov

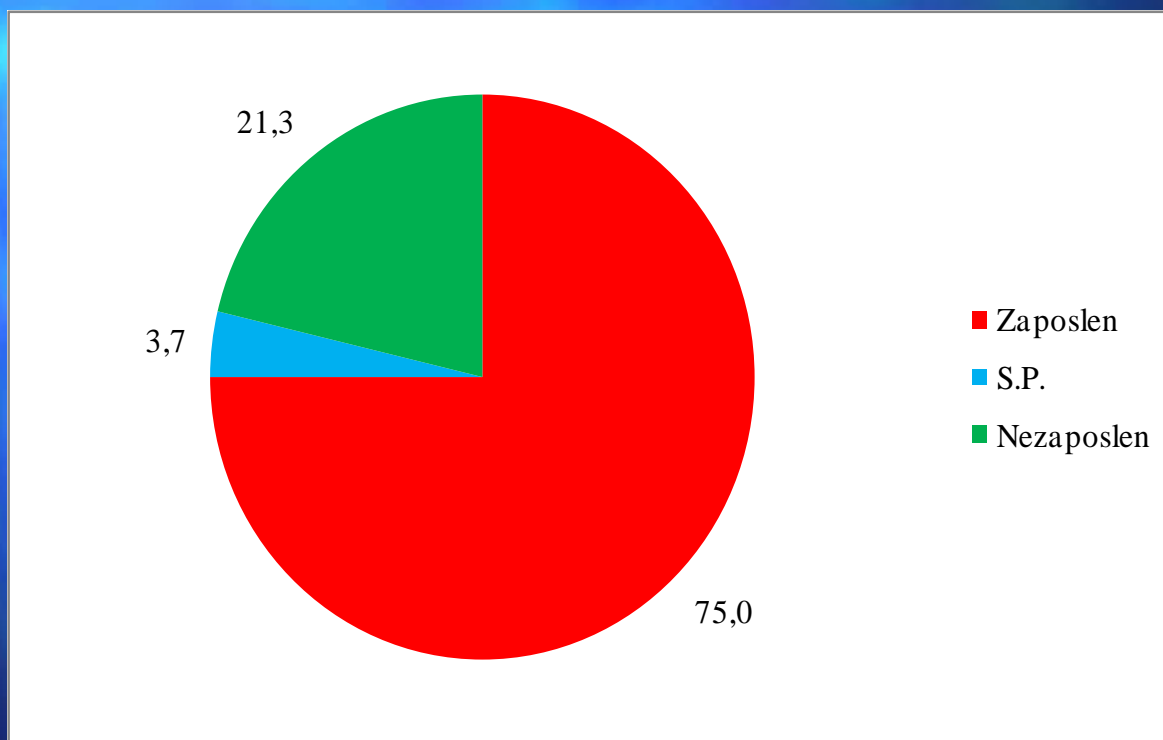
Izsledki raziskave – uspešnost zaključenih programov PR

Način	2008		2009		2010	
	Število	Delež	Število	Delež	Število	Delež
Uspešno v roku	58	61,1	86	60,6	56	57,7
Uspešno s podaljšanji	26	27,4	38	26,8	29	29,9
Neuspešno	5	5,3	9	6,3	5	5,2
Neuspešno podaljšanje	4	4,2	5	3,5	5	5,2
Prekinitev	2	2,1	4	2,8	2	2,1
Skupaj	95	100,0	142	100,0	97	100,0
Uspešni skupaj	84	88,4	124	87,3	85	87,6
Neuspešni skupaj	11	11,6	18	12,7	12	12,4
Skupaj	95	100,0	142	100,0	97	100,0

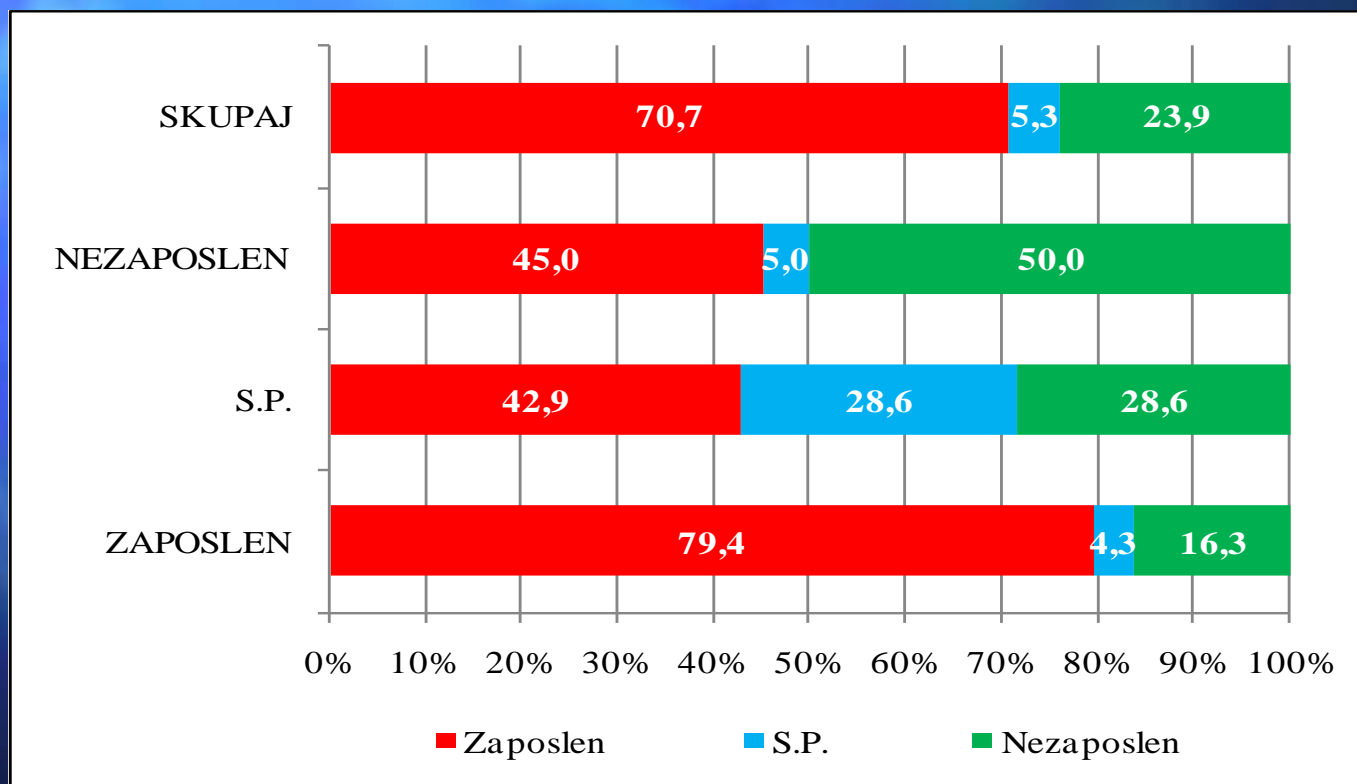
MPIS

Maribor, 8.11.2012

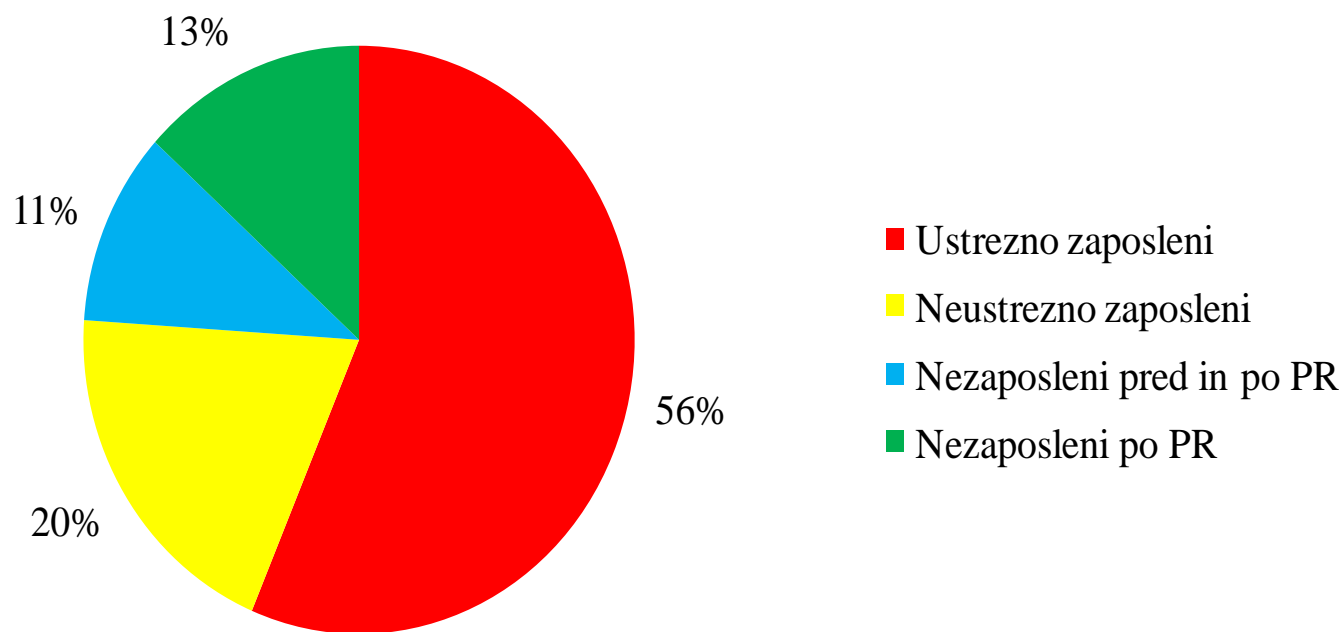
Izsledki raziskave – zaposlitveni status pred nastopom PR

Izsledki raziskave – zaposlitveni status po končani poklicni rehabilitaciji

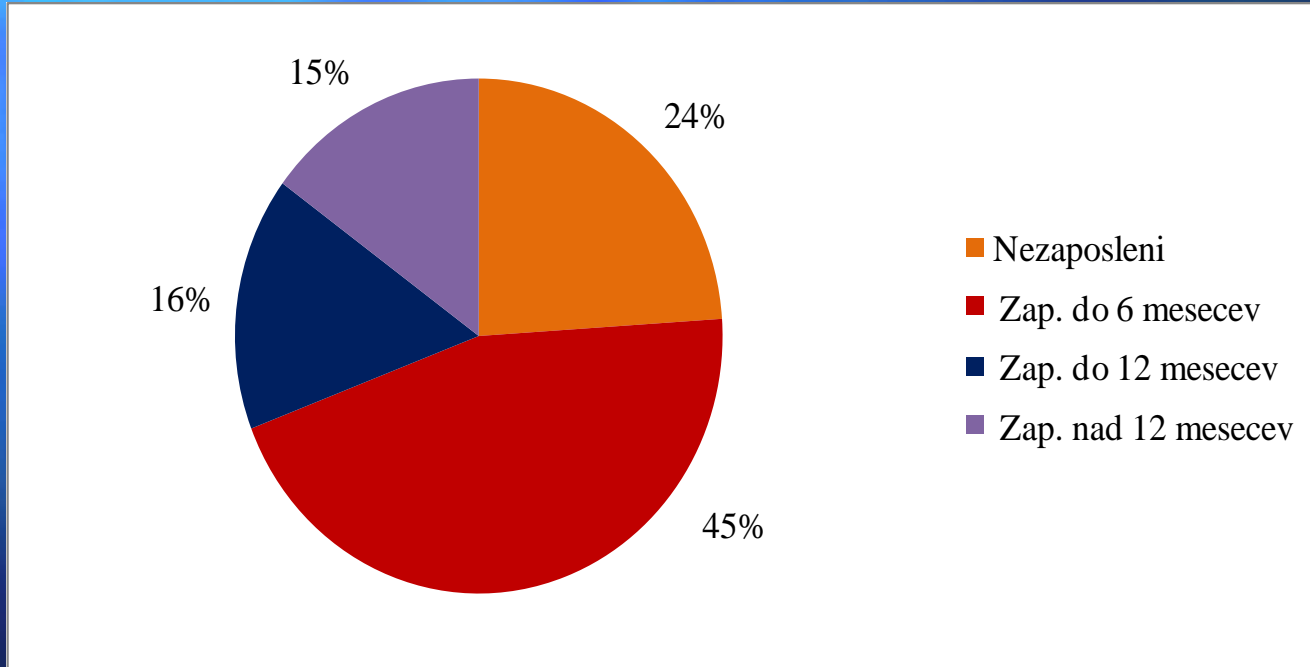
Izsledki raziskave – zaposlitveni status po PR glede na ustreznost zaposlitve

MPIS

Maribor, 8.11.2012

Izsledki raziskave – zaposlitveni status od zaključka PR do ponovne zaposlitve

Primer dobre prakse PR

- Zavarovanec SS:
- Starost 33 let
- Poklic: zidar
- Samostojni podjetnik /splošno gradbeništvo
- 10 let delovne dobe

Primer dobre prakse PR

- DG: psoriatični artritis
- II.kat. invalidnosti
- Priznana pravica do PR z izobraževanjem za ekonomskega tehnika za dobo 3 let

Primer dobre prakse - PR

- Zavarovanec nastopi PR in jo v roku uspešno zaključi.
- Zapre dejavnost in se prijavi ZRSZ
- Zaposlitev preko javnih del v letih 2010, 2011 in 2012 (pomoč pri raziskavah in razvoju, administrativna dela, pomoč pri izvajanju programov za mlade)

Hvala za vašo pozornost.